

Jämsän kaupunki
Sivistystoimi, varhaiskasvatus
Kelhänkatu 3
42100 Jämsä

Lääkehoitosuunnitelma

13.12.2023

Jämsän varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen lääkehoitosuunnitelma

Tässä asiakirjassa kuvataan Jämsän varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen lääkehoitosuunnitelma. Lääkehoitosuunnitelma perustuu ajantasaiseen lainsäädäntöön sekä opetus- ja kulttuuriministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön ohjeistuksiin ja suosituksiin lääkehoidon toteuttamisesta perusopetuksessa. Lääkehoitosuunnitelma on laadittu Turvallinen lääkehoito -oppaan (STM 2021:6) mukaisesti monialaisena yhteistyönä.

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen lääkehoitosuunnitelma käsitteen sijaan lääkehoitosuunnitelmassa käytetään lyhyemmin käsitettä Jämsän varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelma.

Jämsän varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelma on toimintayksikkötason (varhaiskasvatus) suunnitelma turvallisen lääkehoidon toteuttamiseksi Jämsän varhaiskasvatuksessa. Lisäksi jokaisen varhaiskasvatusyksikön tulee laatia omat työyksikkökohtaiset (päiväkotit, perhepäivähoito) lääkehoitosuunnitelmat. Organisaatiolla lääkehoitosuunnitelmassa tarkoitetaan Jämsän sivistystoimea. Organisaatiotason lääkehoitosuunnitelmaa ei kuvata tässä lääkehoitosuunnitelmassa.

Yksittäisen lapsen varhaiskasvatuspäivän aikaisesta lääkehoidosta laaditaan lääkehoitosuunnitelma (liite 1).

Tarkastaminen/päivitys

Lääkehoitosuunnitelma tarkastetaan vuosittain ja päivitetään tarpeen mukaan, kuitenkin vähintään joka kolmas vuosi.
Lääkehoitosuunnitelman hyväksyy Keski-Suomen hyvinvointialueen hallintoylilääkäri.

Toimintayksikön nimi ja yhteystiedot Jämsän sivistystoimi, varhaiskasvatus Kelhänkatu 3 42100 Jämsä	
Laatijat Maija Jääskeläinen, varhaiskasvatusjohtaja Jämsän kaupunki Mira Haromo, varhaiskasvatuksen opettaja, Jämsän kaupunki Tarja Nevalainen, lastenhoitaja, Jaana Rantanen, lastenhoitaja, Jämsän kaupunki Essi Kusmin, palveluvastaava, Jämsän Terveys Oy/Pihlajalinna Virpi Merikallio, lääkäri, Jämsän Terveys Oy, Pihlajalinna	
Lääkehoitosuunnitelma päivitetään seuraavan kerran viimeistään	19.11.2026
Hyväksymisajankohta	19.11.2023
Toimintayksikön lääkehoitosuunnitelmasta vastaava lääkäri tai hänen valtuuttamansa vastaava lääkäri	Minna Leppäkynnäs Keski-Suomen hyvinvointialueen hallintoylilääkäri.
Hyväksyjä, allekirjoitus	
Lääkehoitosuunnitelmasta vastaava taho	Jämsän sivistystoimi, varhaiskasvatus

1. Lääkehoitosuunnitelma Jämsän esiopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa

Jämsän varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelma on toimintayksikkötason toimintaohje ja laadunhallinnan työväline turvallisen lääkehoitoprosessin hallintaan, toteuttamiseen ja kehittämiseen sekä perehdytykseen, riskinhallintaan ja itsenäiseen riskinhallinta-ajatteluun ja lääketurvallisuuskulttuurin parantamiseen Jämsän varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Lääkehoitosuunnitelma on myös osa opiskeluhuollon omavalvontasuunnitelmaa, ks. [Opiskeluhuollon omavalvontasuunnitelma ja tarkastuslistat](#).

Jokaisen Jämsän varhaiskasvatuksen yksikön eli päiväkodin tulee laatia lääkehoitosuunnitelman pohjalta yksikkökohtainen lääkehoitosuunnitelma. Jämsän varhaiskasvatuksen päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa toteutettavan lääkehoidon tulee

täten perustua tämän Jämsän varhaiskasvatuksen (toimintayksikkötason) lääkehoitosuunnitelman pohjalta laadittuihin päiväkotikohtaisiin ja perhepäivähoidon lääkehoitosuunnitelmiin. Yksikkökohtaisissa lääkehoitosuunnitelmissa kuvataan konkreettisesti juuri kyseisen yksikön lääkehoidon toteuttamisen ja seurannan käytännöt, lääkehoitoon osallistuvat ja sitä toteuttavat tahot ja työntekijät (roolit, vastuuhenkilöt, lääkehoitokoulutukseen osallistuneet ja perehdytetyt työntekijät jne.). Yksikkökohtaisessa lääkehoitosuunnitelmassa kuvataan lääkehoidon toteuttamisen turvaaminen muuttuvissa tai poikkeustilanteissa, kuten työntekijöiden poissaolot ja henkilövaihdokset, retket, ym.

Toimintayksikkötason, tässä Jämsän varhaiskasvatuksen, lääkehoitosuunnitelman laatimisen ja päivittämisen prosessin käynnistämisestä, koordinoinnista ja loppuunsaattamisesta vastaa toimintayksikön johto. Lääkehoitosuunnitelman laatimisessa ja päivittämisessä on suositeltavaa olla mukana monialaisesti eri ammattiryhmien edustajia. Työyksikkökohtaisen lääkehoitosuunnitelman laatimisesta ja päivittämisestä vastaa varhaiskasvatuksen aluepäällikkö/pedagoginen asiantuntija. Jokainen varhaiskasvatuksen työntekijä on osaltaan vastuussa siitä, että perehtyy lääkehoitosuunnitelmaan ja noudattaa sitä. Sekä toimintayksikkö- että työyksikkötason lääkehoitosuunnitelmat tulee tarkastaa vuosittain ja päivittää aina tarvittaessa, esim. laki- ym. muutokset, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. Organisaatiotason toimija on Jämsän sivistystoimi. Organisaatiotason lääkehoitosuunnitelmaa ei kuvata tässä lääkehoitosuunnitelmassa.

Jämsän varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelmaprosessi on toteutettu monialaisena ja -ammattillisena yhteistyönä. Lääkehoitosuunnitelma perustuu ajantasaiseen lainsäädäntöön sekä opetushallituksen ja sosiaali- ja terveysministeriön ohjeistuksiin ja suosituksiin lääkehoidon toteuttamisesta varhaiskasvatuksessa. Lääkehoitosuunnitelma on laadittu Turvallinen lääkehoito -oppaan (STM 2021:6) mukaisesti monialaisena yhteistyönä.

2. Lääkehoidon toteuttaminen Jämsän varhaiskasvatuksessa

2.1 Toiminta- tai työyksikön kuvaus

Jämsän varhaiskasvatuksessa järjestetään varhaiskasvatusta ja esiopetusta alle kouluikäisille lapsille sekä tarvittaessa erityisperustein koululaisille vuorohoitoa toisen vuosiluokan päättymiseen asti. Varhaiskasvatusta järjestetään sekä päiväkodeissa että perhepäivähoidossa, esiopetusta järjestetään päiväkodeissa. Varhaiskasvatus jakaantuu kolmeen alueeseen (eteläinen, läntinen ja pohjoinen), joissa on yhteensä 12 päiväkotiyksikköä ja 12 perhepäivähoitajaa. Toiminta-aika vaihtelee yksiköittäin klo 6 – 18 välillä tarpeen mukaan, ympärivuorokautista varhaiskasvatusta järjestetään vain Jokivarren päiväkodissa. Varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä vaihtelee vuoden aikana; syksyllä 2023 1 – 6 vuotiaita lapsia on varhaiskasvatuksessa noin 500, joista esioppilaita n. 130.

Taulukko 1. Jämsän päiväkodit ja rakenteelliset paikkamäärät

Päiväkodit	Rakenteelliset paikkamäärät/lapsimäärät Lv. 2023–24 (arvio)	Erityispiirteet/Selite
Juokslahden päiväkotit (eteläinen alue)	21	1-6 v, esiopetus
Palomäen päiväkotit (eteläinen alue)	42	1-6v, esiopetus

Puukilan päiväkoti (eteläinen alue)	63	1-6v, esiopetus
Kaipolan päiväkoti (eteläinen alue)	63	1-6v, esiopetus
Viiskulman päiväkoti (eteläinen alue)	42	1-6v, esiopetus
Hallin päiväkoti (läntinen alue)	60	1-6v, esiopetus
Hallin päiväkoti/ Länkipohja (läntinen alue)	21	1-6v, esiopetus
Jokivarren päiväkoti (läntinen alue)	144	1-6v, esiopetus Vuorohoito, koululasten vuorohoito
Koivulinnan päiväkoti (pohjoinen alue)	81	1 – 5 v
Peiponpesä (pohjoinen alue)	21	1 – 5 v
Korven koulun esiopetus	35	Esiopetus, täydentävä varhaiskasvatus
Koivulinnan päiväkoti/ Koskenpää	21	1-6v, esiopetus
Jämsän perhepäivähoito (eteläinen alue)	28	1 – 4 v
Jämsänkosken perhepäivähoito	20	1 – 4 v

2.2 Varhaiskasvatuspäivän aikaisen lääkityksen peruseriaatteet ja toteuttaminen

Varhaiskasvatuksessa lapsen lääkehoidon toteuttaminen ei ole päivittäistä toimintaa. Lääkehoidon toteuttaminen perustuu lapsen yksilölliseen lääkitsemisuunnitelmaan, mikä tehdään yhdessä vanhempien ja tarvittaessa asiantuntijoiden kanssa. Lääkitsemisuunnitelma laaditaan aloituskeskustelun yhteydessä tai jos tarvitaan asiantuntijoita, niin erillisessä palaverissa. Lapsen lääkitsemisuunnitelma päivitetään välittömästi lapsen lääkityksen muuttuessa. Suunnitelma päivitetään vähintään kerran vuodessa, jokaisen toimintakauden alussa.

Lapsen lääkahoito tulee aina pyrkiä järjestämään siten, ettei lääkohoitoa tarvitse toteuttaa varhaiskasvatuspäivän aikana. Joissain perussairauksissa lääkohoitoa ei ole kuitenkaan mahdollista toteuttaa vain hoitoajan ulkopuolella, esimerkkinä tästä tyyppi 1 diabetes.

Lapsen turvallisen varhaiskasvatuksen toteuttamiseksi olennaisen tärkeää on huoltajien, perussairautta hoitavan terveydenhuollon tahon ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan välinen saumaton yhteistyö.

Yleisimpiä varhaiskasvatuspäivän aikaisia lääkitystarpeita ovat mm.

- diabetesta sairastavien oppilaiden lääkityksen järjestäminen
- ensiapuun tarkoitettu lääkitys, esim. anafylaksiariski henkeä uhkaavan allergian vuoksi, vaikea hoitoinen astma (astma-kohtauksen riski) tai epilepsia
- jokin muu pitkäaikaissairauteen liittyvä lääkehoito (astman ylläpitohoito, sydänlääkitys ym.)
- kuuriluonteinen lääkitys

Jämsän varhaiskasvatuksessa toteutettava lääkehoito jaetaan seuraavasti:

Pitkäaikaissairauden ylläpitohoito, kuten

- o Diabeteksen hoito
- o astma-ahdistuksen hoito (avaava lääkitys)
- o epilepsia

Välitöntä lääkehoitoa vaativat tilanteet ja kohtausluontoinen lääkehoito, kuten

- o anafylaksian (äkillinen shokkityyppinen henkeä uhkaava allerginen reaktio) hoito
- o insuliinishokin hoito
- o kouristuksen (esim. kuume) hoito

Muut varhaiskasvatuksen aikaista lääkitystä säännöllisesti tai tarvittaessa edellyttävät perussairaudet

- o esim. sydänlääke, vaikeaoireisen migreenin edellyttämä lääkehoito

Lyhytaikainen kuuriluontoinen lääkehoito, mikäli lääkitystä ei millään muilla keinoin saada toteutettua.

- o akuutti tulehduslääkekuuri tms. (esim. silmä-, korvatipat ja iho-ongelmat)

sekä lisäksi

Erityisen vaativia sairaanhoidollisia toimenpiteitä ja lääkehoitoa vaativat lapset

- o Kokoaikaisesti avustettavat lapset, erittäin infektioherkät lapset, peg-ravitsemus ym.

Lapsen turvallisen lääkehoidon toteutuminen Jämsän varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelman ja turvallisen lääkehoidon ohjeistusten mukaisesti tulee varmistaa myös varsinaisen varhaiskasvatusympäristön ulkopuolella tapahtuvassa toiminnassa esim. retkillä.

Hätäensiavun antaminen (esim. painelu- ja puhalluselvytys, adrenaliinikynän käyttö) **on hätätilanteessa jokaisen työntekijän velvollisuus riippumatta lääkehoidon osaamisestaan.** Hätätilanteessa soitetään hätänumeroon 112 ja toimitaan hätäkeskuksen antamien ohjeiden mukaisesti. Organisaation ja työyksiköiden johto vastaa henkilöstönsä säännöllisestä kouluttamisesta hätäensiavun antamiseen.

Huoltajat ovat ensisijaisessa vastuussa lapsensa varhaiskasvatuspäivän aikaisesta lääkehoidosta

Varhaiskasvatuspäivän aikaisesta lääkehoidosta **ensisijaisessa vastuussa ovat aina huoltajat** sekä perussairausten hoidosta vastaava lääkäri/taho. Huoltajan vastuulla on toimittaa lapsen varhaiskasvatusryhmään tieto lapsensa sairaudesta ja tieto myös vain kotona annettavista mahdollisista lääkityksistä.

Huoltaja vastaa siitä, että lapsen lääkehoidon tarve ja lääkehoidon kannalta kaikki tarvittava tieto on käytettävissä lapsen varhaiskasvatusryhmässä. Huoltaja vastaa myös lapsen yksilöllisen lääkkeen toimittamisesta ja tiedon siirtämisestä tarvittaessa eri toimijoiden välillä. Huoltajan tulee toimittaa varhaiskasvatusryhmään selkeät ja yksinkertaiset kirjalliset ohjeet lääkityksen toteuttamisesta, mahdollisista haittavaikutuksista sekä muut tarvittavat hoito-ohjeet. Huoltajan tulee huolehtia siitä, että varhaiskasvatuksella on käytettävissä lääkityksen toteuttamiseen tarvittavat lääkkeet alkuperäispakkauksissaan sekä mahdolliset muut lääkehoitotarvikkeet ja apuvälineet. Huoltaja vastaa uuden lääkkeen toimittamisesta vanhenevan lääkkeen tilalle sekä myös vanhentuneiden lääkkeiden toimittamisesta asianmukaisesti hävitettäväksi.

Huoltaja toimittaa lapsen lääkkeet alkuperäisessä pakkauksessa, josta näkyy lapsen nimi, lääkkeen nimi, lääkkeen vahvuus, säilytyspaikka, aika, jolloin lääke annetaan, miten lääke annetaan (niellään, mahdollisesti mehuun sekoitettuna vai onko kyseessä suppo), lääke- määräys (annostus/määrä) ja tarvittaessa pitkäaikaisesta lääkkeestä (esim. astma) kopio reseptistä.

Lisäksi huoltajan tulee huolehtia lapsensa/nuorensa lääkehoidon perehdytyksestä ja/tai perehdytyksen järjestämisestä lääkehoitoa toteuttavalle työntekijälle. Varhaiskasvatuksen johto vastaa siitä, että perehdytys toteutuu suunnitellusti. Huoltajan vastuulla on myös lääkehoidon toteutumisen seuranta (lääkeseurantavihko, lääkekulutuskortti/-lomake ym.) ja lääkehoitoon liittyvien tietojen päivittäminen vuosittain toimintakauden alussa ja aina tarvittaessa lääkehoidon tarpeen tai sairauden tilan muuttuessa. Huoltajan vastuulla on myös pitää huoltajien ja hoitavan terveydenhuollon tahon yhteystiedot (etenkin puhelinnumerot) ajan tasalla.

Varhaiskasvatuksen työntekijät antavat lääkkeet huoltajan toimittamien ohjeiden mukaisesti. Pitkäaikaislääkkeiden antoajat kuitataan/merkitään, lapsen mukana kulkevaan ”lääkevihkoon”. Työyksikössä merkitään aina kaikki annetut lääkkeet ylös.

Lääkevihkosta ja työyksikön lääkeseurannasta pitää löytyä seuraavat tiedot:

- Kenelle lääke on annettu
- Mitä lääkettä on annettu
- Milloin lääke on annettu
- Minkä verran lääkettä on annettu
- Kuka lääkkeen on antanut
- Lääkkeen kulutusseuranta
- Mahdolliset oireet/oireiden seuranta

Lapselle tuodaan aina **omat henkilökohtaiset apuvälineet** lääkkeen antoa varten esim. astma ja diabetes. Kaikki lapsen lääkehoitoon osallistuvat tahot toimivat yhteistyössä huoltajien kanssa.

Varhaiskasvatuspäivän aikaisen lääkityksen toteuttaminen

Lapsen varhaiskasvatuspäivän aikaista lääkehoitoa voi toteuttaa lääkehoitokoulutuksen (peruskoulutukseen sisältyvä tai työnantajan järjestämä lääkehoitokoulutus) ja lapsen lääkitykseen perehdytyksen saanut varhaiskasvatuksen työntekijä yksilökohtaisen lääkehoitosuunnitelman mukaisesti ks. luku 2.3. Tarkemmat tiedot eri ammattiryhmien vastuista ja lääkehoito-osaamisvaatimuksista on kuvattu luvussa 3, ks. taulukko 3.

2.3 Lapsikohtainen lääkehoitosuunnitelma

Lapsikohtaisen lääkehoidon tarpeen suunnittelee ja arvioi lasta hoitava taho, jota voidaan tarvittaessa käyttää asiantuntijana. Kirjallinen lääkehoitosuunnitelma tehdään yhteistyössä lasta hoitavan tahon, lääkehoitoa toteuttavan tahon sekä lapsen huoltajan välillä moniammatillisena yhteistyönä. Suunnitelmaa laadittaessa pohditaan lapsen lääkehoidon ja terveydentilan seurannan tarpeet ja millä laajuudella ja toimenpiteillä näihin tarpeisiin pystytään vastaamaan. Jämsän varhaiskasvatuksessa olevan lapsen lääkehoitoa toteutetaan vain tämän yksilöllisesti laaditun lääkehoitosuunnitelman mukaisesti. Lääkehoitosuunnitelma on tämän lääkehoitosuunnitelman liitteenä, ks. liite 1. Lapsikohtaiseen lääkehoitosuunnitelmaan kirjattaviin asioihin kuuluvat mm.

- mistä sairaudesta tai oireesta on kyse
- milloin lääkehoitoa tarvitaan
- keiden on tarpeen tietää tästä suunnitelmasta
- missä ja miten lääke säilytetään
- mitä pitää seurata ennen lääkkeen antoa ja lääkkeen annon jälkeen
- varhaiskasvatuspäivän aikaisen lääkityksen toteuttajat
- kyseessä olevan lapsen lääkehoitoon perehdytys (kuka, milloin, missä)
- erityistilanteisiin varautuminen
- Ensiapukäytännöt
- mitä muita toimenpiteitä kuin lääkkeen antamista tilanne edellyttää
 - sairasauton kutsuminen
 - ilmoittaminen vanhemmille
 - mitä oireita seurataan
- mita lääkkeen antamiseen liittyviä toimenpiteitä (esim. verensokerin mittaaminen)
- milloin lääkkeen antamisesta informoidaan huoltajia tai hoitavaa tahoa
- lääkkeen tai käytetyn välineen hävittäminen

Lapsen lääkehoitosuunnitelma laaditaan seuraavissa tilanteissa:

- lapsen tiedetään tarvitsevan välitöntä lääkehoitoa tietyissä tilanteissa (esim. anafylaktisen sokin vaara, kouristukset)
- lapsella on pitkäaikaissairaus (diabetes), johon hän tarvitsee säännöllistä ulkopuolisen antamaa lääkehoitoa päivähoitopäivän aikana
- lapsella on sairaus, jonka lääkehoidon vaikutuksia on seurattava päivän aikana

Jämsän varhaiskasvatuksessa lapsen lääkehoitoa toteutetaan aina tämän yksilöllisesti laaditun lääkehoitosuunnitelman mukaisesti. Lapsikohtainen lääkehoitosuunnitelma on tämän lääkehoitosuunnitelman liitteenä.

Kopio lääkehoitosuunnitelmassa jaetaan huoltajalle. Alkuperäinen suunnitelma säilytetään lapsen varhaiskasvatusryhmässä sen voimassaoloajan. **Alkuperäinen suunnitelma arkistoidaan lapsen varhaiskasvatuksen päätyttyä arkistointisuunnitelman mukaisesti.**

Lapsikohtainen lääkehoitosuunnitelma päivitetään aina toimintakauden alkaessa ja aina lääkehoitoon tai yleisesti ko. sairaudenhoitoon liittyvissä muutoksissa.

Lapsen lääkehoidon toteuttamisesta täytetään aina seurantalomaketta (liite 2).

2.4 Jämsän varhaiskasvatuksessa hoitopäivän aikana käytettävät lääkkeet, lääkkeiden annostelutavat ja annostelureitit

Varhaiskasvatuksessa ei peruslääkevalikoimaa joditabletteja lukuun ottamatta. Joditabletit hankitaan Jämsän varhaiskasvatukseen koordinoitusti yksikkökohtaisesti sovituspaikassa. Joditablettien hankinnasta ja säilytyksestä vastaavat varhaiskasvatustyksiköiden turvallisuusvastaavat.

Varhaiskasvatuspäivän aikana varhaiskasvatuksen henkilöstö ei anna yksittäiselle lapselle mitään lääkeainetta sisältävää valmistetta ilman kirjallista lapsikohtaista laadittua lääkehoitosuunnitelmaa. Jämsän varhaiskasvatuksessa lapselle annetaan vain Suomessa lääkärin määräämiä hoitopäivän aikaista lääkitystä edellyttäviä välttämättömiä reseptilääkkeitä lapselle tehdyn yksilökohtaisen lääkehoitosuunnitelman mukaisesti. Lapsen hoitopäivän aikaisen lääkityksen toteuttamiseen tarvittavat lääkkeet huoltaja toimittaa varhaiskasvatuspaikkaan lääkehoitosuunnitelmassa kuvatun ohjeen mukaisesti, ks. luku 2.2.

Taulukko 2. Yleisimmät varhaiskasvatuspäivän aikaista lääkitystä vaativat perussairaudet, lääkitys ja antotapa

Perussairaus	Lääkitys	Antotapa
Diabetes	Insuliini Glukagoni	Insuliinikynä tai -pumppu, pistos ihon alle (s.c.) Erillisen ohjeen mukaan
Henkeä uhkaava allergia (anafylaksiariski)	Adrenaliini	Adrenaliinikynä, lihakseen (i.m.)
Epilepsia	Epilepsian hoitoon tarkoitetut lääkkeet	Liuos posken sisäpinnalle tai rektaaliruiske peräsuoleen, erillisen ohjeen mukaisesti
Migreeni	Ibuprofeeni, parasetamoli, naprokseeni, sumatriptaani	Ohjeen mukaisesti
Sydänsairaus	Ko. sydän sairauden hoitoon tarkoitettu lääke	Ohjeen mukaisesti
Tulehdukset	Antibiootit, penisilliini	Ohjeen mukaisesti (kuuriluontoinen lääkitys)
Muu kipulääkitys	Ibuprofeeni, parasetamoli	Ohjeen mukaisesti
Silmä- ja korvatulehdukset	Tipat, voiteet	Ohjeen mukaisesti (kuuriluontoinen lääkitys)
Astma	Avaavat ja hoitavat	Ohjeen mukaisesti
Allergiset ihottumat	Voiteet	Ohjeen mukaisesti

Lääkkeiden säilyttäminen ja hävittäminen

Lapsen varhaiskasvatuspäivän aikaiseen lääkitykseen käytettäviä lääkkeitä säilytetään yksikkökohtaisesti sovituspaikassa, josta ne ovat kuitenkin helposti saatavissa. Mikäli lääke on kylmässä säilytettävä, on jääkaapin säilytyslämpötilaa seurattava päivittäin; esim. lääkkeille jääkaapissa säilytettävä kannellinen laatikko, jossa on lämpömittari. Lapsen varhaiskasvatuspäivän aikaista lääkehoitoa toteuttava ilmoittaa havaitsemastaan lääkkeen vanhentumisesta. Huoltaja vastaa vanhentuneiden tai käytöstä poistettujen lääkkeiden hävittämisestä.

3. Henkilöstön lääkehoidon vastuut, velvollisuudet ja työnjako

Kaikissa lääkehoitoa toteuttavissa yksiköissä johto kantaa kokonaisvastuun turvallisen lääkehoidon toteutumisesta ja edellytyksistä. Jämsän varhaiskasvatuksessa hoitopäivän aikaisesta lääkehoidon toteuttamisesta vastaa varhaiskasvatuksen aluepäällikkö/pedagoginen asiantuntija. Aluepäällikkö/pedagoginen asiantuntija vastaa siitä, että lääkehoito on lapselle turvallista sekä huolehtii siitä, että varhaiskasvatuksessa on riittävästi osaavaa henkilökuntaa lapsen lääkehoidon toteuttamiseksi. Jokaisella varhaiskasvatuksen henkilökuntaan kuuluvalla ja lapsen varhaiskasvatuksen aikaisen lääkehoitoon osallistuvalla työntekijällä on oma vastuunsa ja osaamisvaatimuksensa tarvittavine lupakäytänteineen turvallisen lääkehoidon ja lääkehoitosuunnitelman mukaisen toiminnan varmistamiseksi.

Varhaiskasvatuspäivän aikaista lääkehoitoa toteuttavat pääsääntöisesti varhaiskasvatuksen lastenhoitajat ja koulutetut avustajat. Lapsen lääkehoidon toteuttamiseen osallistuminen perustuu joko työntekijän (lastenhoitaja, lähihoitaja) peruskoulutukseen tai muutoin työntekijän henkilökohtaiseen suostumukseen ja edellyttää riittävää lääkehoidon osaamista, koulutusta/lisäkoulutusta, kirjallista lupaa sekä perehdytystä juuri ko. lapsen lääkehoidon toteuttamiseen. Lapsen lääkehoidon toteuttamisen osaamisvaatimukset ja lupakäytännöt määräytyvät työntekijän koulutustaustan ja tarvittavan lisäkoulutuksen perusteella.

Lapsiryhmän varhaiskasvatuksen opettaja/sosionomi osallistuu lapsen lääkehoitoneuvotteluun, mutta pääsääntöisesti ei toteuta lääkehoitoa käytännössä. Oman suostumuksensa antanut varhaiskasvatuksen opettaja/sosionomi voi osallistua lapsen varhaiskasvatuspäivän aikaisen lääkehoidon toteuttamiseen. Tämä edellyttää ko. lapsen lääkehoidon toteuttamiseen vaadittavaa lääkehoitokoulutusta ja perehdytystä sekä osaamisen varmistamista, esim. tablettimuodossa olevan lääkkeen antaminen suun kautta (luonnollista tietä). Lääkehoidon toteuttamisesta päivystävässä päiväkodissa/perhepäivähoidon varahoidossa sovitaan aina erikseen ja tehdään erillinen lääkehoitosopimus sitä koskevalle ajalle.

Taulukko 5. Ammattiryhmien vastuut, osaaminen ja lupakäytännöt.

Ammattiryhmä	
Varhaiskasvatuksen aluepäällikkö/pedagoginen asiantuntija	
Vastuutehtävät	<p>Vastaa yksikkökohtaisen lääkehoitosuunnitelman laatimisen sekä vuosittaisen tarkastamisen ja päivittämisen (kolmen vuoden välein) toteutumisesta.</p> <p>Vastaa henkilöstön lapsikohtaisen varhaiskasvatuspäivän aikaisen lääkehoidon toteuttamiseksi vaadittavasta koulutuksesta ja perehdytyksen toteutumisesta.</p> <p>Vastaa riittävän henkilöstömäärän osallistumisesta lääkehoitokoulutukseen.</p> <p>Vastaa lapsen varhaiskasvatuspäivän aikaisen lääkehoidon toteuttamiseen vaadittavasta resurssista.</p> <p>Käsittelee haitta- tai poikkeamatilanteet ja vastaa niiden käsittelystä riskitilanteiden ennalta ehkäisemiseksi sovituin käytäntein.</p>

	<p>Nimeää yksikkökohtaisen lääkehoidon vastaavan.</p> <p>Vastaa yksilökohtaisen lääkehoitosuunnitelmaprosessin turvallisesta toteutumisesta omassa yksikössään.</p> <p>Hyväksyy allekirjoituksellaan lapsikohtaiset lääkehoitosuunnitelmat.</p> <p>Toimii yksikkökohtaisen lääkehoitosuunnitelman yhdyshenkilönä ja delegoi toimintaa.</p>
Osaaminen	Hallinnollinen ja lainsäädäntöön liittyvä yksikötason lääkehoitosuunnitelman organisointiin, seurantaan ja kehittämiseen liittyvä osaaminen.
Lupakäytännöt	Ei toteuta lääkehoitoa. Ei vaadita lääkehoidon osaamista ja lääkehoidon toteuttamiseen vaadittavia lupia.
Ammattiryhmä	
Hoitava taho	
Vastuutehtävät	Hoitava taho määrittelee lapselle varhaiskasvatuspäivän aikana annettavat lääkkeet ja vastaa lääkehoidon kokonaisarviointista
Osaaminen	Hoitavalla taholla omat osaamisvaatimukset.
Lupakäytännöt	Terveydenhuollon tai lääketieteellinen asiantuntijuus. Koulutukseen sisältyy riittävä lääkehoidollinen osaaminen lääkehoidollisena asiantuntijana toimimiseen sisältäen perehdytyksen oppilaan koulupäivän aikaisen lääkehoidon toteuttamiseen.
Ammattiryhmä	
Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja (eri peruskoulutuksia)	
Vastuutehtävät	Osallistuu lapsikohtaiseen lääkehoitosopimusneuvotteluun ja sopimuksen laatimiseen sekä vastaa lapsen lääkehoidon toteuttamisesta koulutustaustan ja lisäkoulutuksen sekä perehdytyksen mukaisesti. Vaativa lääkehoito vaatii terveydenhuollon koulutuksen.
Osaaminen	Läikehoidon osaamisen varmistaminen 5 v. välein
Lupakäytännöt	<p>Koulutukseen sisältyy riittävä lääkehoidollinen osaaminen lääkehoidollisena asiantuntijana toimimiseen sisältäen perehdytyksen lapsen varhaiskasvatuspäivän aikaisen lääkehoidon toteuttamiseen.</p> <p>Läikehoidon osaamiseen vaikuttaa koulutustausta. Varhaiskasvatuksen järjestäjä vastaa tarvittavan lääkehoitokoulutuksen järjestämisestä ja perehdytyksestä lapsikohtaisen lääkehoidon toteuttamiseen.</p> <p>Vaativa lääkehoito: terveydenhuollon tai lääketieteellinen asiantuntijuus ja osaamisen varmistamiseen liittyvät lupakäytännöt.</p> <p><u>Läihoitaja</u></p>

Lähihoitajat voivat ammatilliseen koulutukseensa perustuen jakaa ja antaa lääkkeitä luonnollista reittiä pitkin (pois lukien huumausaine- ja PKV-lääkkeet) eli tabletteina, kapseleina, liuoksina, silmä- ja korvatippoina, voiteina, laastareina ja peräpuikkoina ilman erillistä lupaa.

Lähihoitajat tarvitsevat erillisen lisäkoulutuksen esimerkiksi

- injektioiden antamiseen ihon alle (s.c.) ja lihakseen (i.m.)
- huumausaine- ja pääasiassa keskushermostoon vaikuttavan PKV-lääkehoidon toteuttamiseen (ei toteuteta koulussa)
- lääkkeettömän perusliuosta sisältävän jatkoinfuusion vaihtamiseen (ei toteuteta koulussa)

Lähihoitajakoulutusta edeltäneisiin vastaaviin ammatillisiin tutkintoihin (perushoitajat, apuhoitajat, mielisairaanhoidajat, mielenterveyshoitajat ja lastenhoitajat) ei ole sisällytetty yhtä laajoja lääkehoidon opintoja. Jos työntekijä on suorittanut lähihoitajakoulutusta edeltävän tutkinnon, työnantajan täytyy selvittää tutkintotodistuksesta suoritettujen lääkehoidon opinnot ja työntekijän osaaminen.

Lääkehoidon koulutuksen saaneet sosiaalihuollon ammattihenkilöt

Sosiaalihuollon ammattihenkilöstö, jonka koulutukseen on kuulunut laajuudeltaan vähintään lähihoitajakoulutusta vastaavat lääkehoidon opinnot, voi toteuttaa lääkehoitoa vastaavasti kuin lähihoitaja, ks. edellä kohta ”Lähihoitaja”.

Henkilöstö, jolla ei ole lääkehoidon koulutusta

Lääkehoitoon kouluttamaton henkilöstö voi ainoastaan poikkeustapauksissa osallistua lääkehoidon toteuttamiseen silloin, kun lääkehoidon toteuttaminen ei ole jatkuvaa. Sitä ennen työntekijän on käytävä erillinen lääkehoidon koulutus, hänen osaamisensa on varmistettava ja hänelle täytyy myöntää kirjallinen lääkelupa. Kyseinen lupa on potilas-, lääke- ja lääkkeen antoreittikohtainen.

Läakeluvan myöntämisen jälkeen lääkehoitoon kouluttamaton henkilöstö voi antaa valmiiksi annosteltuja lääkkeitä luonnollista reittiä pitkin eli tabletteina, kapseleina, liuoksina, korva- ja silmätippoina, voiteina, laastareina ja peräpuikkoina. Huomioitavaa on, että injektioiden antaminen sekä huumausaine- ja pkv-lääkehoidon toteuttaminen ovat vaativaa lääkehoitoa. Ne vaativat lisäkoulutuksen suorittamista jo ammatillisen ja lääkehoidon koulutuksen suorittaneilta lähihoitajilta.

Lääkehoitoon kouluttamattomat työntekijät eivät saa antaa injektioita tai huumausaine- ja PKV-lääkkeitä kuin poikkeustapauksissa ilman vastaavaa koulutusta kuin lähihoitajilla.

Lääkehoitoon kouluttamattomalle henkilöstölle ei voida myöntää lääkelupaa lääkkeiden jakamiseen.

Ammattiryhmä	
Varhaiskasvatuksen opettaja	
Vastuutehtävät	Osallistuu lapsikohtaiseen lääkehoitosopimusneuvotteluun ja sopimuksen laatimiseen ja vastaa omalta osaltaan tiedottamisesta ja tietojen pyytämisestä/hankkimisesta.
Osaaminen	Peruskoulutus ei sisällä lääkehoitoon liittyvää osaamista. Toteuttaa tarvittaessa lääkehoitoa omalla suostumuksella. Jämsän kaupungin varhaiskasvatuksen järjestämä oma koulutus.
Lupakäytännöt	Toteuttaa tarvittaessa lääkehoitoa omalla suostumuksella. Varhaiskasvatuksen järjestäjä vastaa tarvittavan lääkehoitokoulutuksen järjestämisestä ja perehdytyksestä lapsikohtaisen lääkehoidon toteuttamiseen. Luvan myöntää koulutuksen perusteella hoitava taho.
Ammattiryhmä	
Varhaiskasvatuksen sosionomi	
Vastuutehtävät	Osallistuu lapsikohtaiseen lääkehoitosopimusneuvotteluun ja sopimuksen laatimiseen ja vastaa omalta osaltaan tiedottamisesta ja tietojen pyytämisestä/hankkimisesta
Osaaminen	Peruskoulutus ei sisällä lääkehoitoon liittyvää osaamista, mutta voi olla suoritettuna täydentävänä tutkinnon osana (lähihoitajaa vastaava lääkehoito-osaaminen). Toteuttaa tarvittaessa lääkehoitoa omalla suostumuksella. Varhaiskasvatuksen järjestäjä vastaa tarvittavan lääkehoitokoulutuksen järjestämisestä ja perehdytyksestä lapsikohtaisen lääkehoidon toteuttamiseen. Luvan myöntää koulutuksen perusteella hoitava taho.
Lupakäytännöt	Toteuttaa tarvittaessa lääkehoitoa omalla suostumuksella. Mikäli koulutukseen sisältyy riittävä lääkehoidollinen osaaminen lääkehoidollisena asiantuntijana toimimiseen sisältäen perehdytyksen lapsen varhaiskasvatuspäivän aikaisen lääkehoidon toteuttamiseen. Lääkehoidon osaamiseen vaikuttaa koulutustausta. Varhaiskasvatuksen järjestäjä vastaa tarvittavan lääkehoitokoulutuksen järjestämisestä ja perehdytyksestä lapsikohtaisen lääkehoidon toteuttamiseen. Vaativa lääkehoito: terveydenhuollon tai lääketieteellinen asiantuntijuus ja osaamisen varmistamiseen liittyvät lupakäytännöt.
Ammattiryhmä	
Varhaiskasvatuksen avustaja	
Vastuutehtävät	Toteuttaa lapsen varhaiskasvatuspäivän aikaista lääkehoitoa.
Osaaminen	Lääkehoidon osaamiseen vaikuttaa koulutustausta. Varhaiskasvatuksen järjestäjä vastaa tarvittavan lääkehoitokoulutuksen järjestämisestä ja perehdytyksestä oppilaskohtaisen lääkehoidon toteuttamiseen.

Lääkehoidon osaamisen varmistaminen 5 v. välein

Lähihoitaja

Lähihoitajat voivat ammatilliseen koulutukseensa perustuen jakaa ja antaa lääkkeitä luonnollista reittiä pitkin (pois lukien huumausaine- ja PKV-lääkkeet) eli tabletteina, kapseleina, liuoksina, silmä- ja korvatippoina, voiteina, laastareina ja peräpuikkoina ilman erillistä lupaa.

Lähihoitajat tarvitsevat erillisen lisäkoulutuksen esimerkiksi

- injektioiden antamiseen ihon alle (s.c.) ja lihakseen (i.m.)
- huumausaine- ja pääasiassa keskushermostoon vaikuttavan PKV-lääkehoidon toteuttamiseen (ei toteuteta koulussa)
- lääkkeettömän perusliuosta sisältävän jatkoinfuusion vaihtamiseen (ei toteuteta koulussa)

Lähihoitajakoulutusta edeltäneisiin vastaaviin ammatillisiin tutkintoihin (perushoitajat, apuhoitajat, mielisairaanhoitajat, mielenterveyshoitajat ja lastenhoitajat) ei ole sisällynyt yhtä laajoa lääkehoidon opintoja. Jos työntekijä on suorittanut lähihoitajakoulutusta edeltävän tutkinnon, työnantajan täytyy selvittää tutkintotodistuksesta suoritettut lääkehoidon opinnot ja työntekijän osaaminen.

Lääkehoidon koulutuksen saaneet sosiaalihuollon ammattihenkilöt

Sosiaalihuollon ammattihenkilöstö, jonka koulutukseen on kuulunut laajuudeltaan vähintään lähihoitajakoulutusta vastaavat lääkehoidon opinnot, voi toteuttaa lääkehoitoa vastaavasti kuin lähihoitaja, ks. edellä kohta ”Lähihoitaja”.

Henkilöstö, jolla ei ole lääkehoidon koulutusta

Lääkehoitoon kouluttamaton henkilöstö voi ainoastaan poikkeustapauksissa osallistua lääkehoidon toteuttamiseen silloin, kun lääkehoidon toteuttaminen ei ole jatkuvaa. Sitä ennen työntekijän on käytävä erillinen lääkehoidon koulutus, hänen osaamisensa on varmistettava ja hänelle täytyy myöntää kirjallinen lääkelupa. Kyseinen lupa on potilas-, lääke- ja lääkkeen antoreittikohtainen.

Läkeluvan myöntämisen jälkeen lääkehoitoon kouluttamaton henkilöstö voi antaa valmiiksi annosteltuja lääkkeitä luonnollista reittiä pitkin eli tabletteina, kapseleina, liuoksina, korva- ja silmätippoina, voiteina, laastareina ja peräpuikkoina. Huomioitavaa on, että injektioiden antaminen sekä huumausaine- ja pkv-lääkehoidon toteuttaminen ovat vaativaa lääkehoitoa. Ne vaativat lisäkoulutuksen suorittamista jo ammatillisen ja lääkehoidon koulutuksen suorittaneilta lähihoitajilta.

Lääkehoitoon kouluttamattomat työntekijät eivät saa antaa injektioita tai huumausaine- ja PKV-lääkkeitä kuin poikkeustapauksissa ilman vastaavaa koulutusta kuin lähihoitajilla.

Lääkehoitoon kouluttamattomalle henkilöstölle ei voida myöntää lääkelupaa lääkkeiden jakamiseen.

Lupakäytännöt	<p>Koulutukseen sisältyy riittävä lääkehoidollinen osaaminen lääkehoidollisena asiantuntijana toimimiseen sisältäen perehdytyksen lapsen varhaiskasvatuspäivän aikaisen lääkehoidon toteuttamiseen.</p> <p>Lääkehoidon osaamiseen vaikuttaa koulutustausta. Varhaiskasvatuksen järjestäjä vastaa tarvittavan lääkehoitokoulutuksen järjestämisestä ja perehdytyksestä lapsikohtaisen lääkehoidon toteuttamiseen.</p> <p>Vaativa lääkehoito: terveydenhuollon tai lääketieteellinen asiantuntijuus ja osaamisen varmistamiseen liittyvät lupakäytännöt.</p>
<p>Huomio! Muu henkilöstö, esim. laitosapulaiset, työllistetyt sekä opiskelijat ja muut harjoittelijat eivät osallistu/toteuta lapsen varhaiskasvatuspäivänaikaista lääkehoitoa!</p>	

4. Lääkehoidon osaaminen ja osaamisen varmistaminen

Jämsän varhaiskasvatusyksiköiden johdon vastuulla on varmistaa, että työntekijöiden lääkehoito-osaaminen on varhaiskasvatuksessa toteutettavan lääkehoidon vaatimalla tasolla ja vastaa turvallisen lääkehoidon tavoitteita ja periaatteita. Yksittäisen työntekijän tulee osaltaan varmistaa, että hänen lääkehoidollinen toimintansa täyttää sille asetetut laatuvaatimukset ja noudattaa yhteisesti sovittuja linjauksia.

Jämsän varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelmassa lääkehoidon koulutuksella tarkoitetaan Jämsän varhaiskasvatuksen yksiköissä toteutettavan lääkehoidon vaatimustasot täyttävää, johdon järjestämää ja kouluttavan tahon tuottamaa koulutusta. Perehdytyksellä tarkoitetaan puolestaan yksittäisen lapsen varhaiskasvatuspäivän aikaisen lääkehoidon toteuttamiseen perehdyttämistä.

Johdon tulee järjestää tarvittava lääkehoidon koulutus/lisäkoulutus työntekijälle, joka on antanut suostumuksensa osallistumisestaan varhaiskasvatuksessa toteutettavaan lääkehoitoon. Koulutus järjestetään yhteistyössä lääkehoitokoulutusta järjestävien yhteistyötahon kanssa. Työntekijän teoreettinen lääkehoidon osaaminen voidaan varmistaa kirjallisella ja/tai suullisella kokeella, joka voi myös sisältyä lisäkoulutukseen. Käytännön osaaminen osoitetaan mm. näyttöjen avulla. Jämsän varhaiskasvatuksen lääkehoidosta vastaava lääkäri/hyvinvointialueen hallintoylilääkäri, hänen valtuuttamansa lääkehoidosta vastaava lääkäri tai hoitovastuussa oleva lääkäri määrittää työntekijöiden ammattitaito vaatimukset ja huolehtii tarvittaessa lisäkoulutuksesta sekä myöntää työntekijälle kirjallisen luvan niitä lääkehoidollisia tehtäviä varten, joita työntekijä voi tehdä lisäkoulutuksensa perusteella.

Varhaiskasvatusyksikön johdon vastuulla on pitää yllä rekisteriä lääkityksen toteuttamiseen vaadittavan lääkehoitokoulutuksen ja tarvittavat lääkehoitoluvat omaavista varhaiskasvatuksen työntekijöistä. Lapsen varhaiskasvatuspäivän aikaista lääkehoitoa toteutettavan työntekijän lääkehoidon osaaminen tulee varmistaa toimintavuosittain ja päivittää aina tarvittaessa. Työntekijän velvollisuutena on huolehtia osaamisensa ajantasaisuudesta.

5. Lääkehoitoon liittyvien riskien tunnistaminen ja niihin varautuminen

Taulukko 3. Keskeisimmät koulupäivän aikaisen lääkehoidon riskit ja suunnitelma niihin varautumiseksi.

Riski	Miten varaudutaan
Kiire, keskeytykset, rauhaton ympäristö	Rauhoitetaan lääkkeenhoidon toteuttamiseen tilanne ympäristön häiriötekijöiltä, esim. hoidetaan lääkehoitoon liittyvät toimenpiteet erillisessä tilassa
Epäselvä lääkitysohje (esim. lääke ei ole alkuperäispakkauksessa, vanhentunut lääkitysohje, lääkevahvuuden muutos)	Ei oteta vastaan lääkkeitä, jotka eivät ole alkuperäispakkauksessaan. Vanhemmat vastuussa lääkehoidon ohjeistuksesta ja annosmuutosten kertomisesta varhaiskasvatukseen.
Monilääkitys	Vältetään keskeytyksiä lääkehoitoa toteutettaessa.
Lääkkeen valmiiksi saattamiseen liittyvät riskit (mm. sekoitettavat, ruiskuun vedettävät lääkkeet)	Luetaan huolella oikea annostus ja annetaan sen mukaisesti.
Lääkehoidon toteuttamiseen liittyvät tarvikkeet useassa eri paikassa	Sovitaan yksikkö ja lapsikohtaisesti lääkehoitotarvikkeille selkeästi sovitut ja pysyvät paikat
Lääkehoidon toteutumisen seuranta- ja kirjaamisvirheet	Asianmukaisen lääkehoidon toteuttamisen seurannan ja kirjaamisvälineet ja selkeät ohjeistus
Lääkkeiden säilyttämiseen liittyvät haasteet <ul style="list-style-type: none"> o esim. adrenaliinikynän tms. jäätyminen/kuumeneminen o lääkkeiden sekoittuminen, jos useamman lapsen lääkkeitä, säilytetään samassa paikassa 	Kaikki lääkkeet säilytetään lukollisissa lääkekaapeissa. Ulos ei oteta mukaan varalta kohtauslääkkeitä. Lapsen lääkkeet merkitään selvästi nimellä, saman lapsen lääkkeet pidetään samassa paikassa (kori/hylly), joka on merkitty lapsen nimellä.
Lääkkeiden vanhentuminen	Säilytyksessä olevien lääkkeiden päiväykset varmennetaan kuukausittain, vanhemmille kerrotaan heti kun lääke on vanhentumassa, jotta tuovat uuden tilalle (esim. adrenaliinikynissä lyhyet päiväykset)
Diabeteksen lääkehoidon riskit Hiilihydraatin laskemiseen liittyvät virheet Laitteistoon liittyvät riskit, esim. käytössä erilaisia laitteita sekä laitteiston toimintahäiriöt, mm. insuliinipumpun tukkeutuminen, skannerin toimintahäiriöt, Aikataulut; insuliinin antamisessa esim. ruokailun yhteydessä, ruokailun venyminen (jos annettu insuliini jo ruokailua edeltävästi) Insuliinipumpun tukkeutuminen	Huoltaja toimittaa toimivat laitteet ja vaihtoehdot varavälineet jo ennakoivasti.
Lapsen ennakoimattomat ja äkilliset lääkitystarpeet (anafylaksia, epilepsia-kohtaus)	Mahdollinen lääkitys pidetään aina samassa paikassa.

Henkilöstön äkilliset poissaolot	Lääkehoitosuunnitelma pidetään ajan tasalla ja yksikkökohtaisiin suunnitelmiin kirjataan selkeästi lääkehoidon toimintaohjeet.
Puutteet perehdytyksessä ja osaamisen varmistamisessa	Suunnitelmallinen koulutus ja perehdytys sekä osaamisen selkeät varmistamisen käytänteet
Päiväkodin ulkopuolella tapahtuva varhaiskasvatus, retket ym	Vastuuhoitaja lääkkeillä, varmistetaan että mukana on tarvittavat kohtauslääkkeet ja päivän aikana annettavat lääkkeet.
Tiedonsiirtoon ja -kulkuun liittyvät riskit	Lääkitys tarkastetaan aina toimintavuoden alkaessa. Vanhempia ohjataan lääkityksen tarkastuksen yhteydessä kertomaan muutoksista. Huolehditaan tiedonsiirrosta myös henkilöstön välillä.
Huoltajaa ei tavoiteta tarvittaessa	Huoltajilta niin työ kuin omatkin numerot
Lääkkeiden väärinkäyttöön liittyvät riskit	Lääkkeiden seurantakortti/laskenta
Lapsi ei osaa kertoa omasta olotilastaan tai sitä, onko saanut lääkkeen	Mikäli lääkkeen saannista ei tietoa, lääkettä ei anneta.

Työyksikössä/päiväkodissa/perhepäivähoidossa mahdollisesti käytettävät riskialttiit lääkkeet

Taulukko 4. Riskialttiit lääkkeet

Lääke	Riski	Keinot riskien vähentämiseksi
Insuliini	Yliannostus tai annostelu väärälle lapselle voi johtaa kuolemaan.	Lapsen tunnistamisen käytännöt, antokirjaukset, insuliinivalmisteen oikeellisuuden ja annostuksen varmistaminen ennen antamista
Adrenaliini	Väärä käytötapa, esim. adrenaliinikynä väärinpäin kädessä	Tieto ja perehdytys koko henkilöstölle oikeaan käyttöön
Antibiootit, sulfonamidit, biologiset lääkkeet	Lääke aiheuttaa usein vakavia allergisia reaktioita	Tietoisuus ja ensiaputaidot ajan tasalla
Parasetamoli	Vakavia haittoja voi ilmaantua hyvin nopeasti hoitoannoksen ylityttyä	Vain lääkärin ohjeen mukaan
Muut, esim. diatsepaami (yksittäisen lapsen lääkahoitosuunnitelma epilepsia-kohtauksen varalle), metyyliifenidaatti/-hydrokloridi (aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriön hoitoon tarkoitettu lääke, jos esim. poikkeustapauksessa edellyttää lääkkeen säilyttämistä päiväkodissa, esim. vuorohoidossa annettava lääkeannos)	Väärinkäytön riskin tunnistaminen ja estäminen (nk. huumelääke-luokituksen lääkeaineiden säilytys ja kirjaus) Päiväkodin ja koulun välillä kulkevat lääkkeet (vuorohoito).	Lääkkeitä ei säilytetä tarpeettomasti varhaiskasvatuksen tiloissa. Varhaiskasvatuksen tiloissa säilytetyt lääkkeet säilytetään lukitussa tilassa, ulkopuolisten saavuttamattomissa. Huolehditaan ko. riskialttiisiin lääkkeisiin liittyvästä perehdytyksestä (riskien tunnistaminen ym.). Selkeät ja yhteisesti sovitut kirjauskäytännöt ja niiden noudattaminen (sis. lääkkeen vastaanotto, kulutusseuranta, vanhentuneiden lääkkeiden palautus)

Lääke	Riski	Keinot riskien vähentämiseksi
Concerta (huumausaineeksi luokiteltava ADHD-lääke)		Kaksoiskuitaus (kahden eri henkilön toteuttama lääkkeen vastaanoton/kulutuksen kuittauskäytäntö). Sovitaan huoltajan kanssa tarvittavan annoksen kuljettamisesta.

PVK (pääasiassa keskushermostoon vaikuttavat) -lääkkeet ja huumausaineiksi luokitellut lääkkeet ja väärinkäyttö

Jämsän varhaiskasvatuksessa ei pääsääntöisesti toteuteta lääkehoitoa, johon sisältyy vakavien haittavaikutusten riski. Tällaisia lääkkeitä ovat PKV- (pääasiassa keskushermostoon vaikuttavat lääkkeet), huumausaineiksi luokitellut tai muut väärinkäytön riskin sisältävät lääkkeet. Poikkeuksena tähän esim. kouristuskohtauslääke (epilepsia) tai muut vaikeahoitoiset sairaudet, jotka vaativat hoitavan tahon määräämää varhaiskasvatuspäivän aikaista tai vuorohoidossa myös koululaisille annettavaa lääkitystä.

Lääkitysturvallisuusauditointi/ sisäinen valvonta

Toiminta- ja työyksikön eli Jämsän varhaiskasvatuksen ja sen päiväkotien ja perhepäivähoidon johdon vastuulla on varmistaa, että työntekijöiden lääkehoito-osaaminen on koulussa toteutettavan lääkehoidon vaatimalla tasolla ja vastaa turvallisen lääkehoidon tavoitteita. Yksittäisen työntekijän tulee osaltaan varmistaa, että hänen toimintansa täyttää sille asetetut ammatilliset laatuvaatimukset ja yhteisesti sovitut linjaukset.

Lääkehoitosuunnitelmassa lääkehoidon koulutuksessa tarkoitetaan varhaiskasvatuksessa toteutettavan lääkehoidon vaatimustasot täyttävää, työnantajan järjestämää ja kouluttavan tahon tuottamaa koulutusta. Perehdytyksellä tarkoitetaan puolestaan yksittäisen lapsen varhaiskasvatuspäivän aikaisen lääkehoidon toteuttamiseen perehdyttämistä.

Jämsän kaupungissa ensiapukoulutuksia tarjotaan säännöllisesti koko henkilöstölle. Henkilöstöä kannustetaan ensiapukoulutuksiin ja ylläpitämään ensiaputaitojaan. Lapsen varhaiskasvatuspäivän aikaisen lääkehoidon toteuttamiseen osallistuvalla henkilöstöön kuuluvalla suositellaan säännöllistä ensikoulutusta ja ensiaputaitojen ylläpitämistä.

Vaaratilanteissa toimiminen ja haitta- ja virhetapahtumien seuranta

Jokaisen varhaiskasvatuksessa työskentelevän tulee tiedottaa koulun johtoa havaitsemistaan lääkehoitoon liittyvistä riskeistä, vaara- tai läheltä piti -tilanteista sekä haitta- ja virhetapahtumista. Lapsen hoitoon liittyvästä haitta- tai virhetapahtumasta tulee tiedottaa huoltajia välittömästi sekä ilmoittaa havaittu tapahtuma varhaiskasvatuksen aluepäällikölle. Ko. tilanteissa lasta tulee seurata ja toimittaa tarvittaessa jatkohoitoon (esim. liian suuri lääkeannos).

Tapahtuneesta haitta- ja virhetapahtumasta tehdään ilmoitus Jämsän Intraan WPro-työturvallisuusilmoituksella/asiakasturvallisuusilmoituksella. Huom! Lapsen nimeä ei tule kirjata WPro-ilmoitukseen, muuten tapahtunut ja mahdolliset seurauksen kuvataan tarkasti.

6. Lääkehoitosuunnitelman tarkastaminen ja päivittäminen

Varhaiskasvatuksessa toteutettavaa lääkehoitoa, lääkehoitoon liittyviä riskejä ja niihin varautumista sekä mahdollisia virhe- ja haittatapahtumia käsitellään ja arvioidaan suunnitelmallisesti ja myös tarpeen mukaisesti, kuitenkin vähintään kerran vuodessa varhaiskasvatusyksikön lääkehoitosuunnitelman tarkastamisen yhteydessä (sisäinen auditointi) toimintakauden alkaessa tai tarpeen vaatiessa. Lääkehoitosuunnitelma tarkistetaan vuosittain toimintayksikkökohtaisesti (Jämsän varhaiskasvatus) erikseen nimetyssä lääkehoitotyöryhmässä.

Jämsän varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelma on osa Jämsän esiopetuksen opiskeluhoitosuunnitelmaa. Opiskeluhoiton omaevalvontasuunnitelmassa arvioidaan lääkehoitosuunnitelman toteutumista, ks. [Opiskeluhoiton omaevalvontasuunnitelma ja tarkastuslistat](#).

Sekä Jämsän varhaiskasvatuksen, että yksikkökohtaiset lääkehoitosuunnitelmat päivitetään ja hyväksytään hyvinvointialueen hallintoylilääkärin toimesta vähintään kolmen vuoden välein, mutta myös aina tarvittaessa (esim. merkittävät laki- ym. muutokset).

7. Lääkehoitosuunnitelman jalkauttaminen

Jämsän varhaiskasvatuksen johto vastaa lääkehoitosuunnitelman jalkauttamisesta Jämsän varhaiskasvatuksessa. Päiväkotikohtaisen lääkehoitosuunnitelman jalkauttamisesta vastaa päiväkodin aluepäällikkö/pedagoginen asiantuntija.

Varhaiskasvatusyksikön johto vastaa siitä, että päiväkodin/perhepäivähoidon työntekijöillä on riittävä lääkehoitosuunnitelmaan ja lapsikohtaiseen lääkehoidon toteuttamiseen liittyvä tieto ja asiantuntemus. Päiväkodin/perhepäivähoidon johto ja jokainen lääkehoitoprosessiin osallistuva vastaa siitä, että yksittäisen lapsen lääkehoitoa koskevia tietoja käsitellään ammatillisesti ja, ettei lapsen lääkehoitoa koskeva tieto kulkeudu ulkopuolisille. Päiväkodin/perhepäivähoidon johto, huoltaja sekä yksittäisen lapsen lääkehoitoprosessiin osallistuva huolehtivat yhdessä siitä, että turvallisen varhaiskasvatuspäivän varmistamiseksi kaikki lapsen lääkehoitoon liittyvä tieto siirtyy lapsen kanssa varhaiskasvatuspäivän aikana työskenteleville.

Lääkehoitosuunnitelman liitteet

Liite 1. Lapsen lääkehoitosuunnitelma

Liite 2. Lapsen lääkehoidon toteutuksen seuranta

Liite 3. Yksikkökohtainen lääkehoitosuunnitelma

Muuta materiaalia

Ks. sähköinen lähde- ja oheismateriaali turvalliseen lääkehoidon toteuttamiseen alla olevista linkeistä.

[Turvallinen lääkehoito. Opas lääkehoitosuunnitelman laatimiseen \(valtioneuvosto.fi\)](https://www.valtioneuvosto.fi)

[Lääkehoitosuunnitelman jalkauttamisen tarkistuslista \(fimea.fi\)](https://fimea.fi)

[Lääkehoito - Ohjaus ja neuvonta - Viranomaisen - Aluehallintovirasto \(avi.fi\)](https://avi.fi)

Videomateriaali

[Tunnetko Turvallinen lääkehoito -oppaan? Video 1](#)

[Lääkitysturvallisuus Video 2](#)

[Lääkehoidon riskeihin voi varautua Video 3](#)

[Lääkehoidon osaaminen Video 4](#)

[Turvallinen lääkehoito -webinaaritalenne 16.3.2021](#)